

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 39. broj

25. rujna 2025.

cijena 300 Ft

Visoko državno odličje Angeli
Šokac-Marković

3. stranica

PETNO 2025.

11. stranica

IX. Hrvatski ljetni festival

12. stranica

Nekad bilo, sad se spominjalo

Ne mogu se oteti dojmu iz svojeg djetinjstva kad je sve bilo drukčije, kad je i naša mjesna, ali i šira – regionalna i državna – zajednica bila daleko brojnija, svjesnija, odlučnija, ustrajnija i dosljednija. Kad se identitet nije „morao čuvati i očuvati“ jer se čuvao i njegovao u svakodnevnom životu. Naprosto je živio jer je to bilo prirodno. Tad se držalo do svoje nacionalne pripadnosti, svojeg pradjedovskog jezika, tradicije, kulture, nošnje i običaja.

Materinski ili točnije santovački šokački govor živio je u obiteljima, na ulici, u crkvi i svugdje gdje je bilo naših ljudi – u trgovini, načelničkom uredu, na pošti... Narodna nošnja bila je svakodnevna odjeća, po njoj smo bili prepoznatljivi, ona nas je ispunjavala ponosom. Dičili smo se njome. Nije se odijevala samo u raznim prigodama, na svečanostima nego je bila dijelom našeg svakodnevnog života. Konačno, i poštovanje prema našim starima koji su nas zadužili svojom višestoljetnom ustrajnošću i odlučnošću. Svako okupljanje zajednice u naselju, školi ili crkvi značilo je izraziti svoju pripadnost, svoj svjetonazor. Nositelji svega toga bile su obitelji u kojima se odgajalo, a škola je bila ta koja je poučavala. Sve što smo donosili iz svoje obitelji, sve što su nam ostavili naši stari, desetljećima se prenosilo s naraštaja na naraštaj. Danas kad smo brojčano sve slabiji, sve to zahtijeva dodatne napore da bi se naprosto održalo i sačuvalo. Osim toga, velik je izazov kako sve to predati mlađima koji posljednjih desetljeća trbuhom za kruhom napuštaju svoje rodno selo, svoj kraj, pa i našu domovinu. Često zaboravljaju na svoje korijene, pa i na svoj zavičaj. Globalne promjene u svijetu mogu ogorčati život svih nas, ali nas ne smiju odvratiti od toga da čuvamo svoje, da njegujemo svoj materinski jezik, tradicijsku kulturu i običaje. Pitanje je samo jesmo li svjesni toga i koliko držimo do vlastitog identiteta, čime pridonosimo i jačanju svoje uže i šire zajednice. Nije u pitanju samo nacionalni identitet, isto tako trebamo čuvati i osjećaj pripadnosti svojoj obitelji, rodbini, rodnome selu ili gradu, konačno i domovini – kako rodnoj grudi tako i matičnoj zemlji.

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Rusko ministarstvo obrane izvijestilo je da su ruski dronovi izveli veliki napad na vojne objekte u zapadnoj Ukrajini te da Rusija nije planirala pogoditi nijedan cilj u Poljskoj.“

Poljska u mom srcu. Nekako mi je ovaj stih zazvonio u ušima 10. rujna. „Dva puta se ne šalju tenkovi na radnike, tenkovi na nas“, pjeva Azra 1981. godine.

Poljski ministar vanjskih poslova izjavio je da „nema sumnje“ da upad dvadesetak dronova na teritorij ove države članice NATO-a i EU-a nije bio slučajan te je osudio „dosad neviđeni napad ne samo na poljskom teritoriju nego i na teritoriju NATO-a i Europske unije“.

Poljska i savezničke NATO snage oborile su tijekom noći nekoliko ruskih dronova za koje su rekli da su tijekom napada na Ukrajinu ušli u poljski zračni prostor. Poljski premijer komentirao je slučaj rekavši da je riječ o provokaciji velikih razmjera i „najbližem otvorenom sukobu od Drugoga svjetskog rata“. Ipak, dodao je i da „nema razloga da se smatra kako smo na rubu rata“.

Rusko ministarstvo obrane izvijestilo je da su ruski dronovi izveli veliki napad na vojne objekte u zapadnoj Ukrajini te da Rusija nije planirala pogoditi nijedan cilj u Poljskoj.

Rusija je ugrozila ljudske živote u zemlji koja je članica Europske unije i NATO-a, a njemački dužnosnici taj čin nazvali su agresivnim i bezobzirnim postupkom te još jednom u dugom nizu provokacija na području Baltika i istočnog krila NATO-a.

Navodno je Poljska s NATO partnerima brzo uočila, reagirala i uklonila opasnost, a njemački ministar obrane u Bundestagu objasnio je kako nema razloga vjerovati da se radilo o pogrešci u upravljanju dronovima, nego da su oni „svjesno vođeni svojem cilju“ i nisu bili upućeni na Ukrajinu. Da jesu, letjeli bi drugim rutama. HINA je prenijela kako je ministar rekao da je rusko slanje dronova u Poljsku „provokacija za čitav NATO“ i testiranje sigurnosnog poretka.

Istog dana predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen u svojem je govoru o stanju Europske unije između ostaloga

izrazila solidarnost s Poljskom. Rekla je da EU u koordinaciji s partnerima radi na 19. paketu sankcija protiv Rusije te da se razmatra brže postupno odustajanje od ruskih fosilnih goriva, daljnje sankcioniranje brodova iz ruske tzv. flote u sjeni kao i trećih zemalja koje pomažu Rusiji u zaobilazanju sankcija.

Istaknula je da će Europa „braniti svaki centimetar svojeg teritorija“ te najavila da će na sljedećem samitu EU-a predstaviti plan za pokretanje novih zajedničkih projekata u obrani s konkretnim ciljevima za 2030. godinu do kada bi Europa trebala postati dovoljno snažna za vlastitu obranu.

Istog dana na hrvatskim portalima jedna od glavnih vijesti bila je izjava hrvatskog predsjednika o hrvatskim veleposlanicima i generalnim konzulima:

„Neki su ambasadori tamo deset godina na svojim dužnostima. Znae tko im je potpisao imenovanja? Ja, kao premijer. Deset godina, koja bruka. I kome odgovara zadržavanje takvog stanja?“, zapitao se Milanović u izjavi za medije koju je dao u vinogradu na Plešivici u sklopu 10. „Diplomatske berbe“. HINA je prenijela da je predsjednik Milanović ocijenio „sramotnim“ što postoji čak 90 veleposlanika i generalnih konzula koje je potrebno imenovati te je dodao da će Ured predsjednika predložiti četvrtinu od tih ljudi. Milanović je rekao da prihvaća sve što su predložili iz Vlade „koliko god falično bilo jer to je hrvatska stvarnost“.

Na istoj konferenciji za medije predsjednik Milanović posjet izraelskog ministra vanjskih poslova Hrvatskoj nazvao je „moralnom blamažom za Hrvatsku“ pozivajući se na izjavu izraelskog premijera o Domo-vinskom ratu u kontekstu agresije Izraela na Gazu. Pri tome je Milanović izraelski napad na Katar 9. rujna kad su gađani pripadnici Hamasa u Dohi nazvao nasiljem, a ne po-retkom baziranim na pravilima. Nakon nekoliko mjeseci šutnje oglasio se vrlo oštrim riječima.

Branka Pavić Blažetin

**Čitajte i širite Hrvatski glasnik,
tjednik Hrvata u Mađarskoj!**

Visoko državno odličje Angeli Šokac-Marković

Mađarski zlatni križ za zasluęe

U povodu nacionalnog praznika 20. kolovoza uručena su visoka državna odlikovanja. Visoko državno priznanje dodijeljeno je i Angeli Šokac-Marković. Odličje Mađarski zlatni križ za zasluęe uručeno joj je kao priznanje za rad na očuvanju kulturnih vrijednosti hrvatske manjine u Mađarskoj te za njezinu više-desetljetnu pedagošku karijeru. Angela Šokac-Marković u mirovini je, ali radi kao profesorica u Gimnaziji svetog Stjepana u Kalači, zamjenica predsjednika Hrvatske državne samouprave i predsjednica Hrvatske samouprave grada Baje.

Mađarski zlatni križ za zasluęe

Mađarski zlatni križ za zasluęe najviši je stupanj mađarskog križa za zasluęe. Do 2011. godine nazivao se Mađarski republikanski zlatni križ za zasluęe. Može se dodijeliti mađarskim i stranim državljanima koji su stekli iznimne zasluęe u promicanju i podupiranju interesa neovisne i demokratske Mađarske, a dodjeljuje se u posebnom civilnom i vojnom odjeljku. Na prijedlog nadležnog ministra odličje dodjeljuje predsjednik republike u skladu s odredbama Zakona XXXI. iz 1991. godine o odlikovanjima Republike Mađarske.

Mađarski križ za zasluęe križ je promjera 42 mm, smješten unutar kružnog, isprepletenog lovorova vijenca širine 2 mm. Oblikom je identičan Mađarskom redu za zasluęe, ali bez emajliranja, a prema stupnju je presvučen zlatom, srebrom ili broncom.

Angela Šokac-Marković rodila se 1951. u bunjevačkoj obitelji u Gari, a poslije završetka bunjevačke osnovne škole u rodnom selu školovanje je nastavila u Hrvatsko-srpskoj gimnaziji u Budimpešti gdje je 1969. godine maturirala. Nakon srednjoškolskog školovanja primljena je na Visoku nastavničku školu u Pečuhu gdje 1973. godine stječe diplomu. Iste godine zaposlila se u Kačmaru u domu kulture, ali zbog nepovoljnih radnih uvjeta prihvaća ponudu iz Santova, gdje predaje u nižim razredima osnovne škole do 1975. godine. Od rujna 1975. godine sve do umirovljenja 2008. godine radi u Dolnjogradskom prosvjetnom centru u Baji, danas OŠ „Šugavica“. Na njezinu inicijativu i zalaganje od 1978. godine hrvatski jezik poučava se kao predmet na Dolnjaku. Godinama je radila kao razrednica, voditeljica raznih nastavničkih aktivna, pa je 1987. godine imenovana doravnateljicom ustanove. Na toj dužnosti radi do 2000. godine kad je izabrana za ravnateljicu Dolnjogradskog prosvjetnog centra. Na toj dužnosti ostaje sve do 2008. godine kad je umirovljena.

Angeli Šokac-Marković priznanje je uručio ministar koji vodi Ured predsjednika Vlade Gergely Gulyás

Angela Šokac-Marković od osnutka je članica najveće civilne krovne udruge hrvatske zajednice – Saveza Hrvata u Mađarskoj. Od 1993. godine predsjednica je Bačkog ogranka, članica Predsjedništva i Zemaljskog vijeća SHM-a te aktivno sudjeluje u organizaciji društvenog i kulturnog života hrvatske zajednice u Bačkoj. Od 1998. godine sudjeluje u radu Hrvatske manjinske samouprave Baje. Kao predsjednica mjesne hrvatske samouprave uspjela je u tome da Baja i Labin uspostave prijateljske veze, a 2006. godine ta su dva grada potpisala i Ugovor o prijateljskoj suradnji. Od 2007. godine zastupnica je Skupštine Hrvatske državne samouprave, članica Odbora za odgoj i obrazovanje te je već više mandata zamjenica predsjednika HDS-a.

Kao prosvjetna djelatnica zalagala se za njegovanje običaja, kulture, identiteta hrvatske zajednice i za očuvanje hrvatskog jezika. Za učenike koji u Bačko-kiškunskoj županiji uče hrvatski jezik od 1978. godine organizirala je Hrvatski jezični kamp u Kárászu, više je puta vodila djecu u Novi Vinodolski u Malu ljetnu

školu hrvatskoga jezika te je više od deset godina voditeljica Hrvatskog jezičnog kampa za djecu u Kulturno-prosvjetnom središtu i odmaralištu HDS-a u Vlašićima na otoku Pagu. Iako je umirovljena, posljednjih godina poučava hrvatski jezik u Katoličkoj gimnaziji sv. Stjepana u Kalači.

Angela Šokac-Marković svojim upornim radom i zalaganjem uspjela je izgraditi ne samo osobni ugled nego i ugled hrvatske zajednice među većinskim narodom kao i među Hrvatima u Mađarskoj. Dobitnica je više državnih i županijskih priznanja: Diploma o pohvali ministra prosvjete 1990. godine, Odličje za nacionalne manjine Bačko-kiškunske županije 1998., Odličje Saveza Hrvata u Mađarskoj za osobit doprinos razvoju društvenog i političkog života Hrvata u Mađarskoj 2000., Nagrada „Za manjine grada Baje“ 2013., Odličje Skupštine Bačko-kiškunske županije za međunarodne veze – diploma i plaketa, koja joj je dodijeljena 2018. godine kao priznanje za uspostavljanje prijateljskih veza s Labinom, Biogradom na Moru te Požegom u Hrvatskoj.

S. B.

CRO TOUR 2025.

X. Državna hrvatska biciklijada u Bačkoj

Jubilarna X. Državna hrvatska biciklijada u organizaciji Hrvatske državne samouprave te Kulturno-prosvjetnog centra „Josip Gujaš Džuretin” iz Martinaca i Kulturnog centra bačkih Hrvata iz Baje ove je godine održana od 22. do 24. kolovoza u Bačkoj. Svakoga dana okupila je 60 do 80 Hrvata iz raznih krajeva Mađarske – od Gradišća do Bačke, od Staroga Grada i Hrvatske Kemlje preko Budimpešte do Santova i Čikerije. Sedamdesetak sudionika iz svih regija u Mađarskoj u tri dana odvozilo je ukupno 170-180 kilometara i obišlo 12 hrvatskih samouprava i 13 naselja u Bačkoj. Nakon okupljanja i doručka u Kalači polazak je bio u petak prijepodne iz Nadbiskupijskog vrta i od biste biskupa Ivana Antunovića, a završetak u nedjelju u Vancaškoj osnovnoj školi u Baji uz zajednički ručak svih sudionika.

U Kalači

Jubilarnu priredbu HDS-a u Kalači otvorio je predsjednik HDS-a Ivan Gugan, a u ime domaćina sudionike su pozdravili kalački gradonačelnik Zoltán Bagó i predsjednica Hrvatske samouprave Kalače Marija Ivo.

Prvoga dana, nakon polaska iz Kalače preko Bačina i Dušnoka, vozilo se do Baje 40-50 km. Dan je počeo razgledavanjem kalačke prvostolnice, zatim bačinske manufakture i muzeja paprike, nastavljen je posjetom Dušnoku, a završen u Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji. Drugoga dana, u subotu, vozilo se od Baje preko Čavolja, Bikića, Boršota, Kačmara i Aljmaša do Čikerije – gotovo 70 km, a u nedjelju od Santova preko Gare i Baškuta do Baje oko 40 km.

Cro Tour otvorio je predsjednik HDS-a Ivan Gugan

Bačku i obilazak naših naselja, uz trodnevno druženje sudionika s domaćinima, pridonijela je boljem upoznavanju i jačanju identiteta Hrvata u Mađarskoj, što je od samih početaka glavni cilj ove putujuće priredbe koja iz godine u godinu povezuje naše regije i naselja.

Kreće se na put

Sudionici iz raznih krajeva Mađarske upoznali su naselja bačkih Hrvata gdje su ih mjesne hrvatske samouprave srdačno primile, lijepo ugostile i počastile osvježavajućim pićima i ukusnim zalozajima. Također su predstavile mjesnu hrvatsku zajednicu, kulturne i povijesne znamenitosti svojeg naselja. Vožnja biciklom kroz

U zavoju

Dio sudionika

Dio sudionika

Sudionici trodnevne državne biciklijade obje su večeri proveli na zajedničkoj večeri i smještaju u Učeničkom domu Hrvatske osnovne škole u Santovu. Tijekom večeri bilo je i glazbe, pjesme i plesa, i to uz tamburaše sudionike biciklijade iz Santova, Baje i Salante. Jutarnjim polaskom iz Santova, obilaskom središta naselja i posjetom marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici, a zatim vožnjom bicikla preko Gare i Baškuta te dolaskom na Vancagu u Baju, u nedjelju 24. kolovoza završena je X. Hrvatska državna biciklijada u Bačkoj – CRO TOUR 2025.

U Santovu

U Kalači

U Baji

Podsjetimo da je idejni pokretač državne biciklijade, koja se svake godine održava u drugoj regiji, bio novinar Ivan Guban, danas predsjednik HDS-a. Još prije petnaestak godina potaknuo je organiziranje državne biciklijade radi povezivanja i boljeg upoznavanja Hrvata u Mađarskoj. Prije deset godina ideja je i ostvarena sa željom da se u jednom mandatu obiđe svih pet hrvatskih regija jer je u Budimpešti to prilično teško. Biciklijada je jedne godine izostala zbog korone, a ove godine održana je već deseti put. Iz godine u godinu sve je više biciklista. Mnogi od sudionika rekreativno voze bicikl i bili su na više državnih biciklijada, a za mnoge od njih to je dobra prilika da bolje upoznaju naše regije i naselja.

Prema riječima domaćina, ujedno ravnatelja KCBH-a Mladena Filakovića, zbog velike udaljenosti morali su izostaviti Kečkemet, a zbog rute preko Čavolja do Bikića izostao je i Sentivan, ali su se Sentivanci pridružili u Čavolju. Posebno je zahvalio Martinu Kubatovu, koji je aktivno sudjelovao u organizaciji, te hrvatskim samoupravama koje su dale sve od sebe. Bez njih biciklijada zasigurno ne bi bila ovako uspješna.

Kako smo čuli od organizatora i sudionika, državna biciklijada sljedeće godine, „CRO TOUR 2026.“, održat će se u Gradišću. Zaključno se može kazati da je i ove godine bilo dobro društvo, družilo se i vozilo biciklom po bačkoj ravnici. Biciklisti su proveli tri lijepa dana u Bačko-kiškunskoj županiji, a sudionici s nestrpljenjem očekuju biciklijadu sljedeće godine u gradišćanskoj regiji.

Stipan Balatinac

Sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

Odluke o dodjeli Nagrade „Ivan Antunović“ za bačke Hrvate

U Kulturnom centru bačkih Hrvata 2. rujna održana je redovna sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Uz šest od ukupno sedam vijećnika županijske samouprave sjednici su nazočili stalno pozvani gosti – županijski bilježnik Nikola Svirčević sa suradnikom i županijska referentica Orsolya Papp.

Prije javne održana je i zatvorena sjednica na kojoj su usvojene odluke o dodjeli županijske Nagrade „Ivan Antunović“ za bačke Hrvate. Kako doznajemo, nagrada za 2025. godinu dodijeljena je Kulturnom centru bačkih Hrvata i posmrtno Erhardu Bendeu, dugogodišnjem voditelju garskog Orkestra „Bačka“. U skladu s pravilnikom o dodjeli, nagrade će biti svečano uručene 4. listopada na Županijskoj berbenoj svečanosti u Dušniku.

Županijski podbilježnik Nikola Svirčević, suradnica županijskog Ureda, vijećnici Ildika Filaković i Mladen Filaković

stavku sjednice raspravljalo se o pristiglim molbama mjesnih hrvatskih samouprava za programe koji će se ostvariti u suorganizaciji i uz supotpomom županijske hrvatske samouprave. Bez rasprave jednoglasno su usvojene odluke o organiziranju i podupi-

forinti), a zatim i o organiziranju i podupiranju priredaba u okviru Hrvatskih glazbenih večeri 2025. u organizaciji Kulturnog centra bačkih Hrvata (uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH u iznosu od 2500 eura). Hrvatskoj samoupravi Čikerie dodijeljena je dodatna potpora u iznosu od 70 000 forinti.

Vijećnice Zita Ostrogonac Kiss, Anica Matoš i Anikó Dódoný

Nakon prihvatanja dnevnog reda jednoglasno je prihvaćeno uobičajeno izvješće predsjednika Jose Šibalina o događanjima i priredbama između dviju sjednica. U na-

ranju županijskog Hodočašća bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici (uz potporu Hrvatskoj samoupravi Santova od 330 000

Na kraju sjednice bilo je riječi o aktualnim pitanjima i skorašnjim županijskim kulturnim i vjerskim priredbama.

S. B.

Županijska referentica Orsolya Papp i predsjednik županijske hrvatske samouprave Josó Šibalin

Zlatni grb Općine Sveti Filip i Jakov Đuri Jakšiću iz Mohača

Na prijedlog Povjerenstva za dodjelu općinskih priznanja Dana Općine Sveti Filip i Jakov jednoglasnom odlukom općinskih vijećnika podržani su svi kandidati za ovogodišnja općinska priznanja. Priznanja su se dodijelila na svečanoj sjednici Općinskog vijeća Općine Sveti Filip i Jakov u povodu Dana općine i svetkovine svetog Roka, koja se slavi 16. kolovoza.

ZLATNI GRB PUTUJE U MOHAČ

Zlatni grb dodijeljen je György Jaksicsu (Đuri Jakšiću) iz prijateljskog mađarskog grada Mohača. Grad je to koji je 17. svibnja 2025. dodijelio Ivanu Eškinji Lantani, predsjedniku KUD-a „Sv. Roko“, najveće moguće priznanje – Počasni građanin Mohača.

Čestitamo, Đuro!

Branka Pavić Blažetin

Đuro Jakšić sa svojim unucima na priredbi Pranje na Dunavu

Cijela godina u znaku 120. obljetnice

31. GRAHIJADA U MOHAČU

U organizaciji Čitaonice mohačkih Šokaca 2. srpnja u Mohaču je održan tradicionalni festival graha uz kuhanje graha na tradicionalan način u zemljanim loncima. Priredba je i ove godine privukla velik broj sudionika i gostiju, a uz svečano otvorenje, kuhanje, druženje i kušanje šokačkog graha priredba je završena pučkom veselicom, plesom i pjesmom uz domaći Orkestar „Glasovi“.

O tradiciji i programu, ali i novinama ovogodišnje Grahijade te o planovima šokačke udruge za sljedeće razdoblje upitali smo predsjednika Stipu Bubrega.

„Prva Grahijada održana je u dvorištu zgrade Šokačke čitaonice 13. kolovoza 1994. godine, a onda su trojica članova osmislila da će skinuti s tavana stare zemljane lonce i

kuhati grah na tradicionalan način, kako su nekad kuhali njihovi stari. Tako se u početku 3-4 godine kuhalo u dvorištu Šokačke čitaonice. Nakon što su mnogi potražili stare zemljane lonce, počelo se kuhati na ulici i Grahijada je izrasla u veliku gradsku kulturno-gastronomsku manifestaciju, u

pravu pučku veselicu. Bilo je lonaca od litre, dvije, tri litre – to su bili obiteljski lonci koji su nekad bili dovoljni za članove obitelji. Kako se broj sudionika povećavao, počelo se kuhati u loncima od 6, 8, 10, 12, 13, pa i 15 litara. Tako je sad manje lonaca, ali se kuha puno više litara graha nego u početku. Nekad smo imali i 235 lonaca, sad više i ne brojimo, ali sigurno je da i danas ima oko 165 lonaca.”

Prijateljsko društvo na okupu

„Ove godine obilježavamo 120 godina Čitaonice, koja je utemeljena 1905. godine. Sve drugo radi se već po tradiciji po kojoj se okupljaju prijateljska društva uz kuhanje i druženje. Glavno je da se ljudi susreću, razgovaraju i druže, a to je najljepše na ovoj priredbi. Postavljen je 131 stol, znači da ima najmanje oko 1300 ljudi, ali uz to svake godine dolaze nam i drugi gosti sa svih strana. Oni ne kuhaju, samo razgledaju kako se kuha i kušaju grah koji kuhamo u Čitaonici za prodaju. To je možda još 200-300 ljudi koji dolaze iz okolnih ili udaljenijih naselja. Nakon večere okupi se još više ljudi jer počinje šokački bal na otvorenom ispred zgrade Šokačke čitaonice. Ove godine svira mohački Orkestar ‘Glasovi’. Nakon svečanog otvorenja već su se predstavili polusatnim blokom.”

Očuvanje gastronomske tradicije i kuhanje graha u zemljanom loncu jedan je od glavnih ciljeva Grahijade. Posrijedi je jelo koje se nekad često kuhalo, posebno dok su ljudi radili u vinogradu ili u polju, pa i u svojem vrtu.

Kako je prije trideset godina počela Grahijada? Tko je bio pokretač i kako je ona izrasla u danas nadaleko poznatu gradsku manifestaciju?

Dio nazočnih na otvaranju ovogodišnje Grahijade

Na upit što je tajna, odnosno kako se kuha šokački grah u zemljanom loncu, predsjednik Stipo Bubreg uz ostalo nam je kazao:

„Nema tu posebne tajne. Nekad je to bilo ‘siromašno’ jelo koje se je moglo jedno-

Grahijadu su otvorili dogradonačelnik Áron Cserdi i predsjednik Čitaonice Stipo Bubreg

stavno pripremiti bez stalnog nadgledanja. Stavljalo se ono čega je bilo, malo dimljene kože, slanine, kobasice, graha, luka, repe, peršina... Naravno, i začina, malo ljute paprike, bijelog luka, a od svega toga skuhalo se jedna gusta čorba. Lonac se stavljao kraj vatre gdje se lagano kuhao grah. Sve se samo miješalo u zemljanom loncu, a kad bi se obišao jedan red vinograda ili red u polju, poslije pola sata, samo bi pogledali kako se kuha, stavili začine. Za 3-4 sata grah je bio gotov za ručak. Danas je to malo drukčije, svatko bi da se brže skuha, bliže se stavlja vatri, stavlja se i malo više mesa da bude bogatije, a uz dimljeno i razno drugo meso.”

Među posjetiteljima sreli smo i Ingrid Klemenčić, koja je došla s prijateljima čak iz gradiškanskog Koljnofa na ovogodišnju mohačku Grahijadu. Kako nam je kazao Stipo Bubreg, dolaze im sudionici iz Budimpešte, prvi put iz Kunszentmiklósa, koji su već bili, ali dosad nisu kuhali, ima ih i iz Miskolca. Dolaze i mnogi koji više ne žive u Mohaču, ali je to dobra prilika da se sretnu s prijateljima...

Među bliskim planovima Stipo Bubreg istaknuo je kako Dječja skupina Šokačke čitaonice uskoro odlazi na more u prijateljsko

naselje Sveti Filip i Jakov. Izvorna skupina nastupit će na Međunarodnom festivalu folkloru u Mohaču, a u desetom mjesecu priredit će tradicionalnu svinjokolju.

S. B.

PEČUŠKI KERMEZ

Hrvatska samouprava Pečuha već petnaestak godina priređuje, uz blagdan Snježne Gospe koji se slavi 5. kolovoza, takozvani Pečuški kermes. Time se naslanja na vjerske događaje koje su stoljećima na Brdici, kod crkve Snježne Gospe u Pečuhu, prakticirali Hrvati grada Pečuha i okolnih hrvatskih naselja – ponajprije iz Kozara i Kukinja, ali i drugih mjesta.

Pečuška biskupija programe za blagdan Snježne Gospe održava tijekom dva dana te, uz mise na mađarskom jeziku, organizira i misna slavlja na njemačkom i hrvatskom jeziku, u skladu sa stoljetnom tradicijom. Posebno mjesto zauzima procesija od crkve svetog Augustina, smještene u podnožju Brdice, do crkve Snježne Gospe koja dominira brdom.

Neovisno o tome, Hrvatska samouprava Pečuha svake godine priređuje i Pečuški kermes u sklopu kojega se organizira sveta misa na hrvatskom jeziku u dogovoru s Hrvatskom referaturom Pečuške biskupije. Nakon mise slijedi nastup nekog od hrvatskih izvođača, posljednjih godina na šetnici ispred crkve Snježne Gospe. Ove godine 3. kolovoza loše vrijeme nije išlo na ruku programu, no on je ipak održan u skromnijem obimu. Svetu misu služio je mohački župnik Ladislav Bačmai. Nakon mise održana je procesija od crkve svetog Augustina. Nažalost, iz godine u godinu u toj hrvatskoj procesiji – molitvi križnoga puta – sudjeluje sve manje vjernika, osobito Hrvata iz Pečuha: tek nekoliko obitelji. Ove godine organizirano su pristigli vjernici iz Vršende, a oko procesije se brinula neumorna Vesna Velin uz još nekolicinu vjernika i zastupnike Hrvatske samouprave Pečuha. Nakon mise nastupili su Ženski pjevački zbor „August Šenoa” i Tamburaški sastav „Misija”, koji su ujedno pjevali i svirali tijekom liturgije.

Hodočašće Snježnoj Gospi u organizaciji Pečuške biskupije, održano 4. i 5. kolovoza, okupilo je vjernike iz cijele okolice Pečuha, među njima i Hrvate. Program je započeo molitvom krunice i svečanom misom na otvorenom, a potom je uslijedila procesija s kopijom čudotvorne slike, grkokatolička liturgija, klanjanje pred Presvetim te u ponoć tiha misa za preminule hodočasnike. Na sam blagdan Snježne Gospe hodočasnici su se ujutro u procesiji uputili od crkve svetog Augustina prema Snježnom brdu. Održane su mise na hrvatskom, njemačkom i mađarskom jeziku, a proslava je završila svečanom misom, procesijom i zajedničkim druženjem.

Najljepše smještena crkva u Pečuhu i veoma omiljeno hodočasničko mjesto upravo je crkva Snježne Gospe, koja se uzdiže na južnim obroncima planine Meček. Ondje stoljećima dočekuje vjernike. Nakon što je 1690. – 1691. godine prošla kuga, pečuški su građani, ispunjavajući zavjet dan u vrijeme poštasti, podigli crkvu u čast Snježne Gospe. Na strmom „Pijetlovu brdu” na svojim su leđima i ramenima nosili građevinski materijal do bijelih stijena, kao da im je sama Djevica Marija označila mjesto svojom snježnobijelom svjetlošću. Crkva je dovršena 1697. godine i od tada je svake godine posjećuju hodočasnici i štovatelji Marije. Papa Grgur XVI. 1844. godine podijelio je toj crkvi oprostinske povlastice za Marijine blagdane.

Branka Pavić Blažetin

Milosna slika (Foto: Pécsi Egyházmegye)

TRENUTAK ZA PJESMU

Molitva za vedru smrt

Daj mi, o Bože, da zaspim nasmijan
radošću sitih prepelica,
pod kruškom zreloom, u hladu slušajući
sve dalju pjesmu bijelih žetelica.

I uzglavlje mi daj od svježeg, mladog sijena.
I pokrov od biserne rose nanizan.
O daj mi da umrem u mirisu žita i trave,
kad budu sva polja pokošena.

Tada još jednom da ravnicom rodnom
vidim žetelice ko golubice bijele.
Kučerke daleke i u dvorištima krošnje tamne,
gdje stare bake dugo u noć prele.

I plodovi zreli neka tad zatutnje oko mene,
sa grana koje sve tiše šumore.
O Bože, i neka u ponoć dođu u travi skrivene
krijesnice tihe i za moju dušu dugo gore.

Nikola Šop

ISTVÁN LÖKÖS (1933. – 2025.)

U 91. godini života preminuo je mađarski kroatist, hungarolog, profesor književnosti i prevoditelj István Lőkös, istaknuti predstavnik slavistike, kroatistike i komparatistike. Dr. István Lőkös, član Mađarske akademije znanosti (MTA) i dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU), bio je nositelj brojnih domaćih i inozemnih priznanja. Lőkös je bio veliki prijatelj Hrvatske, hrvatske književnosti, jezika i kulture. Preminuo je 31. kolovoza 2025. godine.

István Lőkös rođen je 10. studenoga 1933. u Egeru u Mađarskoj. Hungaristiku i rusistiku diplomirao je 1957. na Filozofskome fakultetu Sveučilišta Lajosa Kossutha u Debrecenu. Nakon diplome neko je vrijeme predavao na Ekonomskom tehnikumu u Egeru, ali ubrzo se opredjeljuje za sveučilišnu karijeru. Postaje najprije asistent, potom pristav i docent na Katedri za književnost Više nastavničke škole u Egeru. Godine 1984. u Budimpešti je obranio kandidacijsku, a 1994. i akademsku doktorsku disertaciju iz područja mađarske i hrvatske književnosti, odnosno hrvatsko-mađarskih književnih odnosa. Na Filozofskome fakultetu u Debrecenu izabran je 1985. za docenta, a 1994. i za redovitoga profesora na Odsjeku za komparativnu književnost. Na Filozofskome fakultetu u Miskolcu 1992. utemeljuje Katedru za povijest srednjoeuropskih i istočnoeuropskih književnosti, na kojoj je, kao redoviti profesor, predavao povijest hrvatske književnosti. Za dopisnog člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Razredu za književnost izabran je 2000. godine.

Od završetka studija, krajem 50-ih godina 20. stoljeća, bavio se hrvatskom književnošću – kao znanstveni istraživač njezine povijesti te kao prevoditelj djela hrvatskih pisaca na mađarski jezik. Posebnu je pozornost posvećivao razdoblju renesanse i baroka, sigetskoj i protuturskoj epskoj tradiciji u hrvatskoj književnosti 16. i 17. stoljeća, hrvatskom romanu i stvaralaštvu Miroslava Krleža te hrvatsko-mađarskim književnim i kulturnim vezama. U tim je područjima objavio velik broj radova na mađarskom, njemačkom i hrvatskom jeziku.

Sveobuhvatno poznavanje hrvatske književnosti potvrdio je djelom „Povijest hrvatske književnosti“ na mađarskom jeziku („A horvát irodalom története“, 1996.), dok je vrhunac svojeg prevoditeljskog rada postigao prijevodom Marulićeve Judite na mađarski jezik (Marko Marulić: „Judit“, 1999.), popraćenim opsežnom studijom i iscrpnim komentarima. Hrvatska akademija znanosti

i umjetnosti ocijenila ga je najuglednijim mađarskim kroatistom, koji spada u red najistaknutijih kroatista u svijetu.

Znanstveni i stručni radovi Istvána Lökösa posvećeni su uglavnom povijesti hrvatske i mađarske književnosti, odnosno hrvatsko-mađarskim književnim vezama, kao i drugim slavenskim književnostima. Kao jedan od najplodnijih hungarologa objavio je nekoliko stotina studija na mađarskom, hrvatskom, ruskom i njemačkom jeziku. Ipak, najveći dio svojeg istraživačkog i prevoditeljskog rada posvetio je upravo hrvatskoj književnosti. Zato i ne čudi podatak da je čak dva puta dobitnik nagrade „Davidias“ Društva hrvatskih književnika: 1997. pripala mu je prva, tek utemeljena, za knjigu „Povijest hrvatske književnosti“ na mađarskom jeziku, a 2008. za prepjev Marulićeve „Suzane“ te pjesama „Tužen'ja grada Hjerolimima“ i „Molitva suprotiva Turkom“. Godine 1999. u Budimpešti je objavljen i njegov prijevod Marulićeve „Judite“. Konačno, brojnim studijama o Maruliću uvrstio se među najvažnije svjetske marulologe. Godine 2002. dobio je Nagradu Ine za promicanje hrvatske kulture u svijetu. Objavio je i sljedeće

naslove: „U znaku mostova“ („Hidak jegyében“, 1974.), „Vpečatlenija o Vengrii v ciklu Glemhaj Miroslava Krleži“ (1981.), „Miroslav Krleža 1893–1981.“ (1983.), „Mađarske i južnoslavenske književne studije“ („Magyar és délszláv irodalmi tanulmányok“, 1984.), „Katančičev klasicizam i sveučilišna tiskara u Budimu“ (1984.), „Povijest hrvatske književnosti“ („A horvát irodalom története“, 1996.), „Hrvatsko-mađarske književne veze“ (1998.), „Pristupi Gjalskom“ (2010.).

Tijekom svoje karijere objavio je više od četrdeset knjiga. U središtu njegova rada bilo je proučavanje i jačanje veza između hrvatske, slovenske i srpske književnosti te mađarske književnosti. Za to je djelovanje 2022. godine nagrađen Memorijalnom nagradom László Cs. Szabó. Redom časničkog križa Reda zasluga Mađarske Republike odlikovan je 2003. godine, 2018. primio je odlikovanje „Hrvatska zvijezda jutarnja“, a od 2000. bio je dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti kao vrsni istraživač i prevoditelj hrvatske književnosti. Grad Eger u kolovoza 2025. godine profesorov je rad nagrađio nagradom za životno djelo „Pro Agria“.

Branka Pavić Blažetin

Neke od knjiga Istvána Lökösa

Svečano otvorenje školske godine u HOŠIG-u

Školska godina 2025./2026. svečano je otvorena u budimpeštanskom HOŠIG-u 1. rujna. U prepunoj auli prikazan je splot plesova, recitacija i interaktivnog igrokaza koji je uključio sve prisutne predstavljajući im sadašnjost škole, a zatim ih je odveo u hrvatsku povijest na bajkovit način.

Svečanost, kako je to običaj u HOŠIG-u, imala je svoju krilaticu ispisanu na školskom zastoru u auli. Glasila je: „Spozna je su naši putokazi“. Na nju se nadovezala i ravnateljica škole Ana Gojtan u svojem govoru kad je istaknula spoznaju dvojezičnosti: „U školi hrvatske nacionalne manjine dio je konkurentnosti i dvojezičnost. I u ovoj školskoj godini učinit ćemo sve da naši učenici budu svjesni da dvojezičnost nije samo kulturna vrijednost nego i prilika za izgradnju budućnosti, ostvarenje stručne karijere i egzistencijalne sigurnosti. Naši učenici ne biraju između dviju kultura – oni ih u sebi nose, obogaćeni i jedinstveni upravo u toj dvojakosti.“

Ravnateljica Gojtan objavila je i dobitnike ovogodišnje narodnosne srednjoškolske stipendije Ureda predsjednika Vlade koje će biti uručene učenicima 11. razreda: Ružici Cibulyai, Dori Gohér, Lauri Horvat, Zoé Hegedűs-Szabó i Šimi Čudini.

Prvašići s gostima

Dio nazočnih učenika

Počasna gošća svečanosti, ravnateljica Agencije za odgoj i obrazovanje Katarina Milković, istaknula je: „Vaša je škola mjesto očuvanja i njegovanja hrvatske tradicije, kulture i vrijednosti. Posebna je važnost ove škole to da se nastava odvija na hrvatskom jeziku, a učenje na materinskom jeziku neprocjenjivo je bogatstvo koje čuva identitet, jača povezanost s korijenima i otvara vrata prema boljem razumijevanju drugih naroda.“

Nakon svečanog programa uslijedilo je predstavljanje prvašića kojima su dodijeljeni pokloni. Hrvatska samouprava Zuglóa

Ugledni gosti u prvom redu

darovala im je novo Croatičino izdanje, knjigu „Kralj Tomislav i njegovo zlatno prijestolje“, a Hrvatska samouprava Budimpešte raznovrstan školski pribor.

Ove je godine u školi 12 prvašića, a njihova je razrednica Ivett Bangha uz učiteljicu Boglárku Szarvas.

Nova školska godina otvorena je za 250 učenika te su i za ovu godinu planirani brojni kulturni programi među kojima se ističe Tjedan hrvatske kulture.

Programu su uz već spomenute nazočili i veleposlanik dr. sc. Mladen Andrić, diplomatska savjetnica Marina Sikora, hrvatski glasnogovornik u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić, ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrln.

Kršul

KISKASSA – Hrvatska plesna skupina iz Birjana prima brojne pozive na nastupe. Tako su 27. srpnja gostovali u baranjskom naselju Kiskassa. Trodnevna događanja bila su vezana uz blagdan svete Ane, zaštitnice sela. U svečanom mimohodu folklornih skupina sudjelovala je i Hrvatska plesna skupina iz Birjana, koja se predstavila izvedbom splitskih plesova i bunjevačkih igara.

PETNO 2025. u Petrovu Selu

U organizaciji Hrvatskog kulturnog društva „Gradišće” iz Petrova Sela i ove je godine 28. lipnja održan PETNO festival. Festivalu su nazočili ugledni gosti: veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan, načelnica Petrova Sela Mónica Gáspár te predsjednik Društva gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj Vince Hergović.

U sklopu programa ovogodišnjeg PETNO-a održana je i XVII. Državna kulturna turneja u organizaciji Hrvatske državne samouprave te Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj. Kako je za Hrvatski glasnik izjavila v. d. voditeljica Centra Gabrijela Kohuth-Várhelyi, ova turneja važan je doprinos povezivanju hrvatskih zajednica diljem zemlje.

Prisutnima se obratio i predsjednik HDS-a Ivan Gudan, koji je naglasio važnost Državne kulturne turneje u povezivanju ljudi i regija te je dodao kako je ovaj susret ujedno i susret dvaju sela nositelja titule „Najselo”. U programu su nastupili: domaćini – HKD „Gradišće”, KUD „Ladislav Matušek” i Pjevački zbor „Ljubičica” uz pratnju petrovskih tamburaša.

U narodnoj nošnji

nastupilo zajedno 2024. godine. Šestero je njih iz Petrova Sela i zajedno su svirali u HKD-u „Gradišće”, a dvojica su svirači iz Narde i sviraju u tamošnjem orkestru.

Program je nastavljen uz grčki glazbeni sastav „Mydros” i plesačnicu, a od ponoći je atmosferu dodatno podigla grupa „Delivery” iz Čunova u Slovačkoj, izjavio je za Hrvatski glasnik Rajmund Filipović.

Festival PETNO još je jednom potvrdio svoju važnost kao mjesto okupljanja, gdje se kultura, jezik i prijateljstvo njeguju i prenose novim generacijama. Kako je za *orf.at* izjavio predsjednik HKD-a „Gradišće” Robert Škrapić, koji je dužnost preuzeo od dosadašnjeg voditelja društva Petra Škra-

Mladi organizatori

Organizatori su izrazili zadovoljstvo što su i ove godine uspjeli organizirati PETNO festival, koji svake godine obogaćuju nastupi narodnosnih plesnih i pjevačkih skupina te orkestara. Za Hrvatsko kulturno društvo „Gradišće” iznimno su važne veze s drugim društvima koja njeguju svoju kulturu i materinski jezik. Posebno su se radovali gostovanju Kulturno-umjetničkog društva „Ladislav Matušek” iz Kuginja.

Fotka za uspomenu

Nakon folklornog programa, večere i zajedničkog druženja uslijedio je koncert sve popularnijeg mladog benda iz Petrova Sela – „Masne daske”, koji je publiku oduševio dvosatnim nastupom. Oni pjevaju i sviraju skladbe na mađarskom, hrvatskom i engleskom jeziku. Formacija se prvi puta predstavila na mesopusnoj zabavi u Petrovu Selu 2025. godine. Osam glazbenika prvi je put

pića, dvadeset godina PETNO-a opravdava svoje održavanje. Ime PETNO festival nastalo je kombinacijom riječi *Petrovo Selo* i *etnofestival*. Članovi HKD-a „Gradišće” u sklopu programa zahvalili su svojem dosadašnjem voditelju Petru Škrapiću na tridesetogodišnjem vođenju društva i neumornom radu.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Organizatori

S gitarom u ruci

IX. Hrvatski ljetni festival na obali Drave u Brlobašu

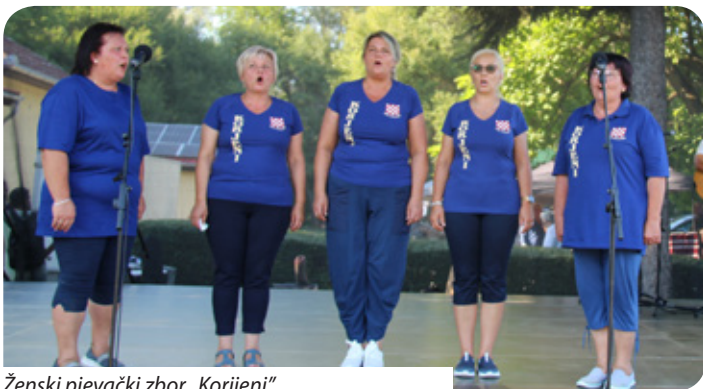
U organizaciji Hrvatske državne samouprave, Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj (KPCO) te Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin” 9. kolovoza u podravskom Brlobašu održan je IX. Hrvatski ljetni festival na obali Drave.

Cjelodnevna državna kulturna i gastronomska priredba na obali Drave u Brlobašu okupila je 19 ekipa uglavnom iz Baranje i Podravine, dakle iz obližnjih naselja i županija, ali sudjelovala je i stalna ekipa iz Bačke – predstavnici Kulturnog centra bačkih Hrvata iz Baje.

Šokački Hrvati iz Mohača i Vršende kuhali su grah u zemljanom loncu

Uz cjelodnevne zabavne sadržaje, krstarenje brodom na Dravi, dvorac na napuhavanje i druge sadržaje za djecu sudionici su se predstavili gastronomskim specijalitetima svojeg kraja i užeg zavičaja. Tako se peklo meso, kuhao se grah, sarma, a predstavnici šokačkih Hrvata iz Mohača i Vršende kuhali su grah u zemljanom loncu... Bačvani su pripremili prepoznatljivu bajsku, mogli bismo kazati santovačku i bajsku bunjevačko-šokačku riblju čorbu.

Ženski pjevački zbor „Korijeni”

Čelnici HDS-a

Dio nazočnih, među njima načelnik Martinaca

Orkestar „Bačka”

Kako nam je uz ostalo kazala glavna organizatorica, v. d. voditeljica KPCO-a Gabi Kohuth, prije nekoliko godina festival se zvao Hrvatski ljetni festival mladih pa je preimenovan u Hrvatski ljetni festival na obali Drave jer je bilo manje mladih, a više starijih naraštaja. Ove godine ostvaren je i jedan od najbogatijih kulturnih programa. Po uzoru na prošlu godinu – kad je gost bio KUD „Tanac” iz Pečuha, a voditelj Jozo Szávai predstavio svoje knjige o narodnim nošnjama podravskih i baranjskih Hrvata (što se pokazalo vrlo uspješnim) – ove su se godine predstavili bunjevački Hrvati iz Bačke. U ranim poslijepodnevima voditelj KUD-a iz vojvođanskog Tavankuta Ivica Dulić uz zanimljivo izlaganje predstavio je bunjevačku narodnu nošnju i običaje, a u poslijepodnevnom kulturnom programu kao poseban gost nastupio je bajske KUD „Bunjevačka zlatna grana” iz Baje u pratnji garskog Orkestra „Bačka”. Bački Hrvati izveli su splet bunjevačkih plesova i pjesama. Nakon njih predstavio se i domaći Ženski pjevački zbor „Korijeni” iz Martinaca u pratnji Podravske tamburaše.

Cjelodnevni program na obali Drave završio je plesačnicom uz Orkestar „Bačka” i Podravske tamburaše, a uslijedio je koncert glazbenog sastava „Aura Band” i solistice Valerije Jacek.

Stipan Balatinac

Mala stranica

ZAŠTO VOLIMO JESEN

Sad kad smo već zagazili u jesen, možemo početi i uživati u svemu što nam ovo godišnje doba nudi. Pronađimo u jeseni veselje. Ponekad čovjek ne primijeti koliko se lijepih stvari krije u jeseni i zato ćemo vas podsjetiti na neke sitnice.

BOJE JESENI – Najbolja je stvar u jeseni spektakularna promjena boja koja mijenja svijet oko nas. Žuto-smeđe-crvene jesenske boje ne traju dugo, pa im izađite u susret i uživajte u njima!

ROSNA JUTRA – Nema čarobnijeg ni mističnijeg od buđenja uz maglu koja se diže u prohladno vlažno jutro. Ako živite kraj rijeka ili jezera, magla je iznad njih poseban prizor.

PITE – Neki misle da je ljeto sezona pita, ali ništa nije bolje od branja vlastitih jabuka, krušaka i šljiva te pečenja pite začinjene cimetom, đumbirom i muškatnim oraščićem.

ŠETNJE PRIRODOM – Upijanje mirisa i boja prirode dok vam lišće škripi pod nogama jedan je od najboljih načina da provedete vrijeme vani tijekom jesenskog dana.

IGRANJE U LIŠĆU – Skupite lišće na jednu hrpu i uživajte u igranju u njemu s prijateljima ili psom. Bez obzira na godine za bezbrižnu igru u prirodi nikad niste dovoljno stari.

VRUĆI NAPITCI – Rukama obuhvatite šalicu toplog čaja ili vruće čokolade. To je zbilja jedan od najvećih jesenskih užitaka kad zahladi.

KESTENI – Kad ulicama ili u kućama zamirišu prvi pečeni kesteni, znamo da je jesen stigla. Vruće mjerice, fini kesteni i crni prsti od čišćenja sinonim su za šetnje kad zrak poprimi onu oštriju notu.

Jesen stiže u šarenilu boja

Astronomska jesen počinje 22. rujna s jesenskim ekvinocijem. Ekvinocij ili ravnodnevnica događa se dvaput u godini. U tom trenutku Sunčeve zrake padaju okomito na Zemljin ekvator. Naziv *ekvinocij* potječe iz latinskog jezika i sadrži u sebi dvije riječi – *aequus* (jednak) i *nox* (noć) – jer su tad noć i dan približno jednako dugački. Na sjevernoj hemisferi 22. rujna počinje astronomska jesen, dok na južnoj proljeće. Od te točke u godini tamni dio dana postaje sve dulji, a svijetli dio dana sve kraći. Klimatološka ili meteorološka jesen počela je još prvoga rujna. Još od davnina ljudi su razumijevali važnost svjetla za zdrav ljudski život i psihi, pa su smislili razne festivale svjetlosti, lampiona. Jesen je posebno doba u godini kad se ljudi okupljaju oko svjetlosti i topline te slave plodove prirode. U našoj se zemlji također održavaju berbeni i gastronomski festivali. Kako dani postaju kraći, a noći sve svježije, drveće se odjene lišćem svakojakih boja, što je rezultat složenog biološkog procesa.

ZA PAMETNE I PAMETNICE

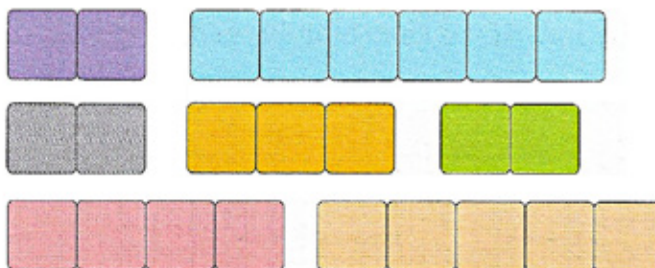
Posvađali se sestra i brat.

Prilijeću mami i tuže jedan drugog.

Što će mama reći? Prepišite slova iz tablice u polja tako da ih redom upisujete u polja iste boje.

Z	N	A	E	J	N	T	I
P	P	R	M	K	M	A	V
O	E	E	O	I	Č	E	O

Rješenje:

Hrvatski kamp tradicija u Mlinarcima

Hrvatska samouprava u Mlinarcima ovog je ljeta, sredinom srpnja, prvi put priredila Hrvatski kamp tradicija. Željela je tako na mlađe generacije prenijeti sve hrvatske vrijednosti koje čine jednu hrvatsku pomursku zajednicu. U kampu je sudjelovalo 22 djece osnovnoškolske dobi iz samoga mjesta, a članice mjesnih civilnih udruga održale su razne sportske aktivnosti, igraonice. Za hrvatske sadržaje bile su zadužene voditeljica radionica tradicija Marija Ciceli Čeke i Marija Karadi. Predsjednica Hrvatske samouprave Mlinaraca Žužana Kotnjek izjavila je da će kamp organizirati i sljedeće godine kako bi se mladi naraštaji na taj način približili svojim hrvatskim lokalnim vrijednostima.

Otkako je u Mlinarcima zatvorena osnovna škola, u mjestu se nisu organizirali hrvatski kampovi za djecu. Budući da u selu djeluju aktivne civilne udruge kao što su Udruga za razvoj zajednice, Pjevački zbor „Joška Vlašić” i Plesna skupina „Regica” – koje više puta u godini organiziraju dječje programe, hrvatska samouprava ponudila im je da će se prijaviti na natječaj kako bi zajedničkim snagama organizirali hrvatski dječji kamp. „Naša djeca većinom pohađaju osnovnu školu u Serdahelu, gdje uče i hrvatski jezik. Ondje se susreću i s hrvatskom kulturom, ali mi im ovdje u Mlinarcima želimo predstaviti lokalne vrijednosti, ono zbog čega je posebno naše selo i koje su vrijednosti na koje treba paziti”, rekla je predsjednica Hrvatske samouprave Mlinaraca Žužana Kotnjek.

sve više mješovitih obitelji, a i onih u kojima nijedan roditelj nema hrvatske korijene. Mi ne bismo željeli da hrvatske tradicije i običaji nestanu iz Mlinaraca, upravo smo zbog toga sudionicima kampa mnogo govorili o Hrvatima koji su živjeli u našem selu, koji i danas žive u manjem broju”, rekla je Marija Ciceli, koja redovito vodi radionice hrvatskih tradicija.

Na obali Mure

Upoznavanje s narodnom nošnjom

U ostvarivanju kampa pomogli su mnogi dobrovoljci: Bernadett Zadravec napisala je natječaj, Fanni Vas-Németh, Réka Kotnjek, Lilla Kotnjek, Anita Dobos Svélécz, Georgina Dobos i Barbara Kis organizirale su sportske aktivnosti i druge programe za djecu, a za hrvatske sadržaje pobrinule su se Marija Ciceli Čeke i Marija Karadi. „Mislili smo da djeca trebaju imati hrvatske sadržaje ako je ovo hrvatski kamp. Naime, ima

Mladi sudionici hrvatskog kampa upoznali su se s poviješću Mlinaraca, naučili su odakle potječe ime mjesta, posjetili su obalu rijeke Mure i pogledali gdje su se nalazili nekadašnji mlinovi... Također su obišli poučnu stazu koja je dio parka prirode Mura – Drava, odnosno Nature2000, upoznali se s autohtonim biljkama i zapažali životinje, skupljali kamene za radionice... Kako bi bolje upoznali i smještaj sela i njegove zgrade, organizirano je natjecanje s postajama u selu, priređeno je natjecanje traženja blaga po selu, šaljivi kvizovi na temu „Poznajes li Mlinarce?”. U zavičajnoj zbirci sela predstavljena je nekadašnja soba hrvatskih kuća, predmeti iz kućanstva i hrvatska narodna nošnja. Djevojčice su isprobale „tokicu, trdu suknu i poculicu” i ogledale se u zrcalu. Naučile su i kajkavske izraze za dijelove narodne nošnje. Nije mogao izostati ni motiv kajkavske ruže koju su vidjeli na poculici (kapica za glavu), a teta Marica objasnila im je koji cvijet i koja boja što simbolizira. Djeca su odmah nakon toga mogla isprobati oslikavanje ruže na tanjure. U kampu su učili i pomurske narodne plesove od učiteljice narodnih plesova Gordane Gujaš, uvježbavali razne korake koji se plešu u kolu i u parovima. Organiza-

tori kampa nadaju se da će djeca imati volje za ples i da će se uključiti u mjesnu plesnu skupinu. Keramičarka iz Kerestura Edita Herman predstavila je kako se prave tanjuri, zdjele od gline na lončarskom stolu. Svatko od sudionika kampa pojedinačno je mogao isprobati. Bilo je vremena i za razne sportske igre, kvizove i za zajedničko kuhanje.

Učenje narodnih plesova

Predsjednica Hrvatske samouprave Žužana Kotnjek nada se da će se djeca ubuduće rado uključivati u razne hrvatske programe i da će u kulturnim skupinama imati pomladak.

Beta

FILM O ĐURI BENKOVIĆU

U senandrijskom vrtном kinu Barlang 3. rujna prikazan je film „A Benkovits György túl sok projektje”. Kratkometražni film govori o predsjedniku Hrvatske samouprave Senandrije Đuri Benkoviću i njegovim brojnim projektima. Zamjenik gradonačelnika József Gulyás objasnio je kako se spomenuti portret, film o počasnom građaninu Senandrije Đuri Benkoviću, snimio uoči njegova 75. rođendana. I to sve jer je on dio Senandrije, povijesti grada i nepresušan izvor tradicije Hrvata Dalmatina.

U idiličnom ambijentu pod lampionima ukrašenog vrtnog kina publika je imala priliku uz 20-minutni film bolje upoznati Đuru Benkovića i doznati više o njegovim brojnim kulturnim, političkim, umjetničkim i društvenim inicijativama.

Zamjenik gradonačelnika gospodin Gulyás nakon projekcije filma uručio je Đuri Benkoviću rođendanski poklon – veliki akvarel koji prikazuje ambijent Dubrovnika. Darivanju se pridružio i veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, koji je Benkoviću poklonio knjigu „Hrvatska u 30 priča” autora Bože Skoke i Zvonimira Frke-Petešića. Istu knjigu, samo na engleskom jeziku, veleposlanik Andrić darovao je i gospodinu Gulyásu te najavio pripreme za mađarsko izdanje spomenute knjige.

Usljedilo je druženje uz domaće dalmatinske specijalitete i šampanjac.

Događanju su osim već spomenutih nazočili i opunomoćena ministrica u Veleposlanstvu RH u Mađarskoj Silvija Malnar,

diplomatska savjetnica Marina Sikora te skupina starobudimskih Hrvata.

Kršul • Foto: Facebook

József Bertalan Veriga

(1966. – 2025.)

Nakon duge i teške bolesti 3. rujna 2025. godine u bolnici je preminuo učitelj József Bertalan Veriga. Rodio se 22. lipnja 1966. godine u podravskom Lukovišću, gdje je proveo djetinjstvo. Maturirao je u Hrvatsko-srpskoj gimnaziji u Budimpešti. Nakon mature na Visokoj učiteljskoj školi u Pečuhu diplomirao je hrvatsko-srpski jezik i književnost te fiziku. Zaposlio se u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu „Miroslav Krleža”, gdje je radio kao nastavnik fizike.

Mi koji smo ga poznavali zvali smo ga Berci, a učenici profesor Berci (Berci prof). Bio je ponosan na svoje hrvatsko podrijetlo i materinski jezik.

„Kolege su ga voljele zbog njegova prepoznatljivog humora, duhovitih šala i nezaboravnih anegdota. Svoje učenike

doživljavao je kao vlastitu djecu. Uz fiziku i informatiku, prenosio im je i životne lekcije – kako zakoračiti u svijet odraslih, kako se

snaći izvan školskih zidova. Pratio je njihove puteve i nakon mature, a njihove uspjehe proživljavao s ponosom pravog roditelja. Generacije učenika pamte ga po riječima i frazama koje i danas izazivaju osmijeh na licu.”, čitamo na Facebook stranici njegove škole Miroslava Krleže.

Neka ti je laka zemlja, Berci.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Rebeka Hajós

Berci prof, učitelj srca...

*U klupi sjećanje tiho još sjedi,
glas Vaš me prati, nikad ne blijedi.
Učili ste nas da znanje je svjetlo,
a srce toplo – najljepše djelo.*

*Sad kad se javljam s oproštajem tihim,
zahvalnost nosim u stihovima svojim.
Vaše će ime kroz vrijeme sijati,
u svakom od nas će vječno trajati.*

Ivana Božanović

Zbor „Lastavica” u župi Bakar i na Trsatu u Rijeci

Kako doznaje Hrvatski glasnik, na poziv župnog upravitelja Župe sv. Andrije u Bakru vlč. Zdenka Lendla, Ženski pjevački zbor „Lastavica” iz Narde u Gradišću boravio je dva dana u Primorsko-goranskoj županiji: u Rijeci na Trsatu i u Bakru, kod svojih domaćina.

Zbor „Lastavica” pjevao je u župnoj crkvi u Bakru na blagdan sv. Margarete, zaštitnice župe i grada, 13. srpnja. Boravak zbora u Hrvatskoj ostvaren je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kojemu zbor i ovom prilikom zahvaljuje na podršci.

Blagdanska misa

Blagdansku jutarnju misu predvodio je vlč. Đuro Zrakić, umirovljeni svećenik koji danas živi u Berlinu i koji je poznat kao katolički kršćanski pisac. Zbor „Lastavica” predvodio je pjevanje tijekom misnog slavlja, a nakon mise održao je i kratak koncert izvevši nekoliko pjesama iz gradišćanske hrvatske tradicije.

Zbor „Lastavica”

Domaćini su s oduševljenjem dočekali svoje sunarodnjake koji već pet stoljeća, zahvaljujući vjeri i Crkvi, čuvaju hrvatski jezik i kulturu u Gradišću. Župnik Zdenko Lendl u svojoj je zahvali istaknuo: „Čuli smo slavljenje Gospodina na vlastitom jeziku, kako ga govore naši Hrvati u Gradišću. To nam ponovno pokazuje koliko su vjera, kultura i svakodnevni život duboko povezani.”

Poseban trenutak bio je kad je gradonačelniku Bakra Tomislavu Klariću uručena razglednica Bakra iz 1903. godine koja je tad

poslana u Mađarsku upravo na blagdan sv. Margarete. Razglednicu mu je predao etnolog dr. sc. Šándor Horváth iz Narde.

Nakon mise pozdrave i poklone izmijenili su župnik iz Bakra Zdenko Lendl, načelnica i ravnateljica Hrvatskog i Mađarskog vikarijata Željezanske biskupije dr. sc. Kristina Glavanić te gradonačelnik Bakra Tomislav Klarić, koji je izrazio radost zbog susreta i kulturnog povezivanja s gradišćanskim Hrvatima.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Organizatori

BAKÁTS FESZT

Na Bakáts Fesztu, najvećem kulturnom događanju u Ferencvarošu koje se ove godine od 5. do 7. rujna održavalo deseti put, na Bakátsovu trgu predstavljene su lokalne, ali i narodnosne vrijednosti.

Hrvatska narodnost imala je svoj šator u kojem se predstavilo Neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica”. Prisutni su mogli pogledati Croatičina izdanja i prelistati Hrvatske glasnike. Događanju je nazočila i ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin.

U organizaciji Hrvatske samouprave Ferencvaroša 7. rujna u okviru programa Bakáts Fesztta nastupila je HOŠIG-ova Plesna skupina „Tamburica”. Njihova izvedba „Rijeka” (u koreografiji Andree Bálint) oduševila je sve prisutne. Skupina je stigla u pratnji profesorice Roxi Szivák, a predsjednica Hrvatske samouprave Ferencvaroša Kinga Kolesza nakon nastupa osigurala im je iće i piće.

Kršul Prije nastupa